

Izhaja vsak petek

Naročilna znaša:

celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . K 2.—
četrletna . . . K 1.—
posamezna štev. 10 vin.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; roko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasiilo slovenskega delavstva

Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 21.

V Ljubljani, 20. aprila 1917.

Leto XII.

Ljubljana, 17. aprila 1917.

V našem mestu se vse ve. Ljubljana je tako mesto čenč, da mu ga ne bo kmalu enakega. Še Budimpešta ni tako čenčasta, kakor prestolica vojvodine Kranjske. Kaj vse vejo in znajo Ljubljanci in posebno še njih lepša in seveda tudi boljša polovica! V enem mesecu se bo sklenil mir z Rusi, čez tri mesce, to je kakor pribito, se bo sklenil splošen mir. In ta vesela novica gre po Ljubljani liki skrivnostno, tajinstveno poročilo. Seveda, vse to najbolje vejo tiste Ljubljankice, o katerih je rajni včeraj pokopani dobrovoljni gospod gimnazijski ravnatelj Stritof, kadar je sedel dobre volje pri kavi, rekel, da vse vejo, kar je in kar ni. Seveda, beseda mir, to je tajinstvena beseda; vse si ga želi. Ampak časnikarju ne sme biti na tem, da bi vedno podpiral mnenje ljudstva in da bi veroval vsem čenčam. O splošnem miru se zdaj pač še ne more govoriti. Stoji pa pač dejstvo, da se le, četudi počasi, bližamo zaželjenemu miru. Celo to je mogoče, da nas, če se še toliko govori in piše o njem in ga napovedujejo tudi resni politiki, mir presenetli čez noč. A ravno tako je tudi lahko mogoče, da se bo vojska kljub vsem nasprotnim trditvam še zavlekla.

In če se bo sklenil kmalu mir, to lahko rečemo, da bo šla velika, če ne vsa zasluga zanj našemu mlademu cesarju Karlu. Mladi in odločni naš vladar povdarja ob vsaki priliki, da mu je resno na tem, da se kmalu sklene mir. In to pač vsakdo ve, da cesarjeva beseda nekaj pomeni v svetu narodov. Kako si naš mladi vladar želi miru, nam pripoveduje slavni svetovnoznani pisatelj Björn Björnson, ki je te dni pisal v ogrskem listu »Az Estu« o svojem zaslišanju pri cesarju Karlu v Laksenburgu: »Govoril sem že z drugimi kronanimi knezi, a nikdar še ne s cesarjem, ki bi bil tak, kakršen je Vaš. Karel govori z največjo odkritosrčnostjo. Presenetilo me je, kako trdno zasleduje svoj smoter. Ve vse. Jasno sodi. Delaven in živahen je; veliko mladeniške sile je v njem. Kar je kralj povedal, seveda ne smem izblebetati, a to, kar hoče, bom povedal: **mir. Zdaj mir, pozneje še veliko drugega, samo kar je veliko in dobro.** Eno izjavo naj povem: »Sam

sem bil zunaj v strelskem jarku,« je rekel vladar. »Navzoč sem bil, ko je bil neki vojak ranjen v trebuh in se je v svoji krvi zgrudil. Vem, kaj je v vojski. Vem, kako strašno je. Vem, kaj da torej pomeni mir. Mir, to je, kar hočem.«

Avstrija danes, pač po trdni in odločni volji našega mladega cesarja prvači med državami, ki hočejo, da se doseže kmalu mir. Če se bo kmalu sklenil, bo to pač v prvi vrsti zasluga našega cesarja Karla.

Kaj se vse kuha v pisarnah državnikov, da bi se dosegel mir, so pač reči, ki jih mi navadni zemljani ne moremo pregledati in presojati. A nekaj velevažnih pojavov moremo le beležiti.

Vedno bolj se zgostujejo in pridobivajo na verjetnosti poročila, da je bil odstavljeni bivši ruski car že za to, naj bi se bil sklenil mir. Angleški listi, ki uživajo kljub vojski le precej svobode, so se v prvih dneh ruske revolucije veselili carjevega padca, češ da je padel za to, ker je hotel z nami skleniti mir. Veselili so se, da se bo zdaj Rusija še bolj odločno vojskovala proti nam in seveda za koristi Angležev, kakor pod carjem. A, kakor zdaj vse kaže, so se zaračunali. Ruski zunanji minister Miljukov je sicer izjavil, da se bo Rusija vojskovala, dokler se ne bodo dosegli precej obsežni vojni smotri: tudi razbitje Avstrije je zahteval, a naletel je posebno med delavstvom, ki je izvojevalo zmago na petrograjskih ulicah nad carizmom, na tak odpor, da je ruski ministrski predsednik knez podal izjavo ruske začasne vlade, ki popolnoma nasprotuje izjavi, katero je bil podal ruski zunanji minister Miljukov. Izjave kneza Lvova naši sovražniki, posebno Angleži in Francozi niso bili nič kaj veseli. Tudi italijanski, za vojsko zavzeti časopisi so rohnili nad Rusi, češ, zdaj ko je napovedala Amerika vojsko Nemčiji, se pa Rusija krha. A na izjavo ruske vlade je odgovorila naša vlada dne 14. t. m. potom c. kr. brzojavnega urada takole:

Vlada avstro-ogrsko monarhije je izvedela za izjavo začasne ruske vlade, priobčeno dne 11. aprila t. l. Iz nje je razvidela, da Rusija ne zasleduje namena »gospodovati nad drugimi narodi, njim vzeti njih narodno dedščino in nasilno zasesti tuje ozemlje, marveč da

hoče doseči trajen mir temeljem pravice narodov, da določijo sami svojo usodo.«

Avstro-ogrsko vlada je iz tega razvidela, da želi začasna ruska vlada doseči cilj, ki se z njenim krije, ki ga je c. in kr. minister zunanjih del v svojem dne 31. marca t. l. priobčenem razgovoru označil kot vojni cilj avstro-ogrsko monarhije.

Lehko se torej pribije, da stremita avstro-ogrsko in začasna ruska vlada na enak način za mirom, enako častnim za oba dela, za mirom, ki zagotovi, kakor je rečeno v mirovni ponudbi Avstro-Ogrske in njenih zaveznic z dne 12. decembra 1916, obstanek, čast in možnost razvoja vojskujočih se držav. Tedaj izrečeno prepričanje zaveznikov, da se dajo brezgovorno združiti njihove pravice in utemeljene zahteve z onimi drugih narodov, obstoji danes po izjavi začasne ruske vlade v pomnoženi moči.

Ker je s tem vsemu svetu in zlasti ruskim narodom jasno pred oči postavljeno, da Rusija ni več prisiljena boriti se za svojo obrambo in za svobodo svojih narodov, ne more biti težko, najti spričo te enakosti v smotrih zavezniških vlad in ruske začasne vlade pot sporazumljenja, tem manj, **ker goji Nj. Veličanstvo cesar avstrijski in apostolski kralj ogrski v soglasju z vladarji, ki so z njim zvezani, željo, živeti v bodoče v miru in prijateljstvu z zadovoljnim, v svojih notranjih in zunanjih življenjskih pogojih, varnim ruskim narodom.**

Kakšne so zdaj zveze med državami, ki se vojskujejo med seboj, seveda ne vemo. A take resne besede se ne nanzanjajo svetu, če že ni na kak način besedilo prej ugotovljeno. Med Dunajem in Petrogradom more obstojati pot, da je bila petrograjska vlada že prej o tem iniciativnem koraku naše vlade obveščena. Če bi ne bilo vojske, bi bila, ker to bi bila zahtevala navada kakor občujejo države v mirnih časih med seboj. Vojna povestnica nas pa uči, da so ostale vlade tudi v časih najhujših vojska v gotovem, rahlem stiku. Ne samo potom nevtralnih vlad, ki so posredovale, marveč tudi po svojih zaupnikih, ki sicer navadno niso bili diplomati po poklicu, a ki so se vseeno znali

neobvezno in neoficielno pogajati in ki so pripravili pot diplomatom po poklicu, da se je hitreje poslovalo, ko so se ti modri možje usedli za zeleno mizo. Navadno življenje nas uči, naj si bodo sosedje še tako sprti, naj se še tako močno sovražijo, kakor je to med sosedi in brati navada, njih sosedje in seveda še bolj sosedinje skrbe za to, da ostane le tudi odprta pot spravi in da se med sprtimi sosedi doseže mir.

A nastopila ni glede na vprašanje miru le Avstrija, tudi Nemčija je povedala, kako da v tej reči sodi. Nemška vlada objavlja svoje nazore o položaju v berlinskem listu »Norddeutsche Allgemeine Zeitung«. Dne 15. t. m. je pisal navedeni časopis.

Začasna vlada v Petrogradu je dne 10. t. m. razglasila izjavo, ki v bistvenih točkah soglašala z večkrat opetovanimi izjavami Nemčije in njenih zaveznic. V zmislu teh izjav stremita obe stranki le za tem, da zagotovita svojemu narodom obstoj, čast in svoboden razvoj. Osrednje evropske države niti ne želijo, da izide ruski narod iz boja ponižan ali v svojih življenjskih pogojih ogrožen. One niso nameravale se dotakniti časti ali svobode ruskega naroda, ne žele drugega, kakor da žive v miru in prijateljstvu s svojim zadovoljnim sosedom. Pri tem Nemčija niti ne misli na to, da bi se vmešavala v novo ureditev ruskih razmer ali pa v uri, ko se poraja ruska svoboda, Rusijo znova ogrožati. Rusko uradno poročilo z dne 11. t. m. se moti, ako sodi, da je bilo vojaško podjetje nemških čet (zavojevanje oporišča Toboli ob Stohodu), ki ga je narekovala neobhodna krajna omejena taktična potreba, za večje dejanje splošnega pomena.

Ako ruski narod še nadalje krvavi in trpi, mesto da bi se posvetil mirno in nemoteno notranji organizaciji svoje svobode, ni temu kriva Nemčija. Krivda je tam, kjer so interesirani, da se vojna nadaljuje. Kje odločno oporekajo mirovni volji ruskega naroda, izraženi v izjavi z dne 10. aprila? Pri lastnih njegovih zaveznikih! Anglija, Francija,

Italija in pridruženi jim zavezniki so, ker so odklonili mirovni predlog osrednje evropskih držav, popolnoma jasno povedali, da bi sklenili mir le pod pogojem, da se Nemčija oropa pokrajin, ki ji po pravu pritičejo, da se Avstrija razbije, Turčija potisne iz Evrope, v Mali Aziji v večjem obsegu razkosa. Ruski narod — nikdo ne bo kaj drugega pričakoval — hoče ostati zvest svojim dolžnostim nasproti zaveznikom. Toda ruski narod naj ve, da morajo njegovi sinovi se nadalje še boriti in umirati, ker hočejo tako njegovi zavezniki, da uresničijo svoje lastne osvajaalne in aneksijske načrte. To je vzrok, zakaj da Rusija strada in trpi, mesto da bi se veselila svoje izvojevane nove svobode in se posvetila v mirnem sožitku s svojimi sosedi delu napredka in vzorom človeštva.

Mir se nam napoveduje in se nam bliža. Veselsimo se novic, ki nam ga napovedujejo. A prezreti le ne smemo, da so struje, ki so za to, naj se vojska nadaljuje, tudi, kakor povsod, močne in mogočne. Kdo so ti ljudje, ki nasprotujejo miroljubnežem, smo že večkrat zapisali. So to tisti ljudje, ki jim vojska polni njih nikdar dovolj napolnjene blagajne...

„Mi smo socialni demokratje.“

Niti sanjalo se mi nikdar ni, da bom moral kdaj tole napisati, kar pišem danes. Prišlo mi je namreč na uho, da se hujska proti ustanovitelju katoliške slovenske delavske demokracije, seveda proti poslancu dr. Kreku, češ socialni demokrat je. In dobe se ljudje, poštene, ki to verujejo. Če bi to verovali le zlobni ljudje, bi ne zapisal pičice. A, ker vem, da ravno poštene ljudje tako radi verujejo največje budalosti, ne da bi iskali resnice, za to nekaj besedi, ker reklamiram dr. Kreka najodločnejše za nas katoliške Slovence, za

nas, ki so nam vzori katoliška načela, za nas, ki smo šli na najizpostavljenjši prostor, kjer ne išči priznanja, in ne časti in ne bogastva; marveč pričakuj le, da boš obrekovan in napadan in hruhlen ne samo od vseh tistih, proti katerim se boriš, marveč, da te bodo blatili in žrli tudi tisti, ki za združitev slovenskega katoliškega delavstva še niso ničesar storili. Budalost trdi tisti, ki pravi, naj bi bil dr. Krek socialni demokrat. In to budalost najodločnejše odklanjamo. Če bi bil dr. Krek socialni demokrat, bi ne bil ustanovil katoliške slovenske delavske organizacije. Dokler ni dr. Krek na I. slovenskem katoliškem shodu opozoril na potrebo, naj se misli tudi na to, da nam ne bodo delavci in delavke vtonili v socialno demokratskem morju, na nje na Slovenskem živ krst niti mislil ni, dasi ni moglo našim takratnim krogom ostati neznan, da drugod živahno združujejo katoliške delavce in delavke. Razven Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Ljubljani, ki ga je bil osebno ustanovil čestiti Kolping sam, ni bilo za delavstvo med nami čisto nič poskrbljenega. In da je naša organizacija eminentno katoliška organizacija, tega nam pač nihče odrekel in zanimal ne bo. Tega si pač tudi ne bo nihče upal trditi, če mu še tako tičimo v želodcu, da n. pr. midva z Jožetom Gostinčarjem delava za socialno demokracijo ali za svobodomiselnost. In vendar sva izšla s poslancem Gostinčarjem iz dr. Krekove šole. Če bi bil dr. Krek socialni demokrat, bi vsaj midva to znala. A odkar osebno občujem z dr. Krekom, in vendar sem osebno znan z njim nad 22 let, kar potrди lahko dr. Dolšak, ki me je uvedel osebno k njemu, da ne bo kdo mislil, da, poslužujoč se časnikar-

Zagonetka.

(Konec.)

Šest tednov je preteklo, odkar je Klun prvič ponoči fotografiral. Prve dni je bil še nekoliko nemiren, a potem se je popolnoma pomiril in na vso reč pozabil.

A še enkrat je bil na ta večer opozorjen. Nekega večera je zopet sedel v svojem skromnem ateljeju. Prirejal je fotografirajo neke debele kuharice, ki ga je bila pred dnevi počastila. Kar nenadoma odloži čopič in prestrašen vstane. Na stopnicah je namreč čul korak, ki bi ga bil med tisočerimi takoj spoznal.

Ni se zmotil. Vrata se odpro. Vstopil je čokati mlajši Šepetavec.

Klun se je previdno umaknil. Nekoliko je obledel, a opogumil se je, kar mu je prihajajoč podal roko in mu prijazno voščil: »Dober večer!«

»Česa želite?« je vprašal fotograf,

ki je bil očitno vesel, ker je prihajal tako miroljuben.

»Hm,« je rekel pivovarnar v zadregi. »Za sitno reč gre. Povejte mi no, ljubi mož, ali sem bil tisti večer, ko ste me fotografirali, zelo trd?«

»No, je že šlo,« mu je v smehu odgovoril fotograf. »A kako, da to danes vprašate?«

»No, to je nekaj res posebnega,« mu je odgovoril. »Preberite tole pismo!«

Klun je vzel močno zmečkano, precej mastno pismo in je bral:

Lubi Janes!

Srečen sem peršla sem, res sem pobjerjala, dons so mi plačali 2700 tolarjev, tu je nad 10.000 kron. Zdaj žihar prideš lubi Janes k men pernes popirje seboj za poročt. Kmal prit men je dug čas že pu teb. V kvarter sem per moj perjatelj Ančk, ordan Oxford čest numara 289 pa tebe lpu puzdravem in kušnem tvoja lublena Lenčka.

Pelt, ki smga biu poslou je prov lep sam zakaj se pustu fotografirat v eksekutorski oblek.

Fotograf je hipno obledel, ko je bral usodni pristavek, a ko je videl, kako dobrodušno da ga pivovarnar gleda, je samo skomignil z ramama in mu je vrnil Lenčkino pismo.

»Povejte mi, kako li sem se zavil v očetovo uniformo,« ga je vprašal. »Pač sem moral biti zelo trd, kali?«

»Je že mogoče,« je odgovoril fotograf. »Zelo sem se moral truditi, da sem dogotovil sliko.«

»No, še enkrat se vam zahvaljujem,« je rekel pivovarnar in je fotografu tako stisnil desnico, da je ta misli, zdrobil mu jo bo. Klun je nato spremil mladega Šepetavca do vrat. Prijazno se je ta »Z Bogom!« poslovil.

Fotograf je pa smehljaajoč se odprl svoj veliki album na mestu, kjer je bila prej podoba starega Šepetavca, ki ga je bil pred več kakor 20 leti fotografiral.

skega privilega, farbam, **nisem dobil nikdar niti vtisa, da bi bil dr. Krek socialni demokrat.** Še oddaleč ne. In vendar sva zelo veliko govorila o najrazličnejših rečeh in stvareh. Prav za prav bi moralo to, kar sem zapisal zadostovati. A ker le ne gre, da bi se dr. Kreku naprtilo brez izbire vsekako blato, v največji ponižnosti želim pojasnil: pismenih s podpisom, ali se morebiti dobi kdo, ki misli, da je naša katoliška demokratična slovenska delavska organizacija socialno demokratična? Otvorim v našem listu o tem vprašanju javen razgovor. Kar bo doposlano s podpisom bom objavil in komentiral; a poslano ne bo nič, na to lahko vzamem cijankali, kakor tudi na to, da se bodo take neumnosti trdile še naprej.

× × ×

Predno kaj trdiš, se prepričaj, če je to resnično, kar govoriš. Če blebetaš kar naprej tja v en dan n. pr. neumnost, da je dr. Krek, in seveda tudi tisti, ki smo izšli iz njegove šole, socialni demokrat, ne vem, kaj naj mislim o tebi. Socialni demokrat naj bi bil tisti, ki je v mrežo katoliških slovenskih delavskih organizacij ujel toliko delavcev in delavk in bi jih bil še več, če bi bili vsi, ki bi bili to prav za prav morali, šli ribarit. A o akciji najrajši ne pišem; naj o tem rajši kaj »Vzajemnost pove, ne bo čisto nič škodovalo. Če bi ne bil tako trd, kakor sem, bi mi bilo hudo, da take neumnosti govore ljudje, ki niti ne poznajo dr. Krekovih del.

Dr. Krek: pisatelj »Zgodb« izdanih po Družbi sv. Mohorja socialni demokrat: budalost.

Kdor si upa sploh kako besedo o dr. Krekovih načelih izpregovoriti ta

Nato je šel tudi on v krčmo marjašat z očetom »rodbinske skrivnosti«.

Veliko let je od takrat že minulo. Mladi Šepetavec je odpotoval v Filadelfijo, kjer je poročil svojo Lenčko z njenim denarjem. Ker je bil priden in ker se je Lenčka v gospodinjstvu bolje izpoznala kakor v pravopisju, sta prišla hitro naprej. Zdaj sta že bogata. Živita od obresti svojega premoženja.

Vsako jutro se mladi Šepetavec, zdaj so mu že lasje osiveli, izprehaja po sobi potem, ko je zajtrkoval. Kadar gre mimo mize, nad katero visi mala, zelo stara fotografija, nočno Klunovo mojstrsko delo, postoji trenutek, izpušča goste dime iz svoje pipe in zamišljeno godrnja: »Če bi le vedel, kako sem zlezel takrat v očetovo obleko?«

Fotografija mu je ostala zagonetka v njegovem življenju. Po več ur je tuhtal, a razvozljaj jo ni. Oče in Klun sta že zdavnaj umrla in mladi Šepetavec tudi ne bo več dolgo trave tlačil.

mora preštudirati temeljito dr. Krekove »Črne bukve kmečkega stanu« in dr. Krekov »Socializem«. Če tega ni storil, naj molči. Obe navedeni deli pa nasprotujeta tako socialno demokratični kakor tudi liberalni teoriji. Obe deli sta eminentno katoliški deli, deli katoliškega učenjaka.

V »Črnih bukvah kmečkega stanu« je objavil »socialni demokrat« dr. Krek socialni načrt slovenskih delavskih stanov. Zdi se mi prav za prav potrebno, da bi bil zopet enkrat celotno objavljen. Koncipiral ga je bil dr. Krek. Obsega: A) Temelj. 1. Vera in Cerkev. 2. Domovina in narodnost. B) Kapitalizem. C) Kmečki stan. D) Obrtni stan. E) Delavski stan. F) Organizacija.

Vera in Cerkev.

»Socialni demokrat« dr. Krek je pisal o tem:

1. Socialno vprašanje je po svojem bistvu pravno in zato tudi нравno vprašanje. Razmotrivati se mora po nezmotno resničnih načelih iz katerih se izvajajo zahteve pravičnosti.

2. Krščansko katoliška vera je pa temelj in edino trdno varstvo resnici in vsled tega tudi pravici. Samo ona opisuje človekovo natoro tako, kakršna je in samo ona nezmotno pojasnuje razmerje človekovo do Boga, do samega sebe in do drugih.

3. Zato pripoznavamo krščansko katoliško vero kot glavno voditeljico k boljšim socialnim razmeram; katoliško Cerkev priznavamo kot največjo silo napredka in sreče za človeštvo.

4. Spoštljivo se klanjamo načelom, ki so jih razvili zdaj vladajoči sveti oče Leon XIII. v svoji okrožnici o delavskem vprašanju dne 17. maja 1891 in se popolnoma strinjamo z njimi.

5. Katoliška Cerkev mora biti svobodna za svoje socialno delovanje. Zato zahtevamo:

a) da je svobodna pri delitvi sv. zakramentov in izvrševanju božje službe.

b) **svobodna v izvrševanju svojih vzgojevalnih pravic nad mladino v šoli; zahtevamo toraj versko šolo.**

c) svobodna v vladanju; razmerje med državo in Cerkvijo se mora urediti s svobodno pogodbo med obema.

Seveda, dr. Krek in mi, ki smo zvesti temu programu, smo »indiferentni« socialni demokrati.

O domovini in narodnosti izvaja dr. Krekov program med drugim:

1. Vsaka oblast je od Boga postavljena.

2. Zato izjavljamo, da je dolžnost vsakega človeka krepiti spoštovanje do zakonite posvetne oblasti in vzbujati ljubezen in zvestobo do vladarja.

3. V habsburški rodbini, ki vlada v Avstriji, imamo posebno varstvo vseh zatirancev in najboljšo brambo pravičnosti.

4. Zato posebej povdarjamo, da hočemo v boju za socialno preosnovo ostati vedno zvesti Avstrijci in udani podložniki habsburške hiše.

Socialni demokrat dr. Krek in mi z njim, ki smo zvesti temu programu, ki še ni bil revidiran, smo seveda po čenčah socialno demokratski republikani. Abotno!

O kapitalizmu

obsega naš program 3 poglavja. Zadnje poglavje obsega 13 razdelkov. Zadnji m) razdelek pravi:

Zadružno življenje naj se razvija in pospešuje, da se doseže končni cilj naše preonove v tem oziru, da bo namreč vse kreditno **življenje in delovanje** v rokah zakonitih avtonomnih **zadrug in države.**

Kmečki stan.

O njem izvaja dr. Krekov: t. j. naš program: Kmečki stan je nujno potreben državi ne samo za proizvodnjo živeža in vseh snovi za obrt, marveč tudi za varstvo reda in miru in za ohranjenje verskega in нравnega življenja. 2. Kapitalizem razjeda kmečki stan v njegovem jedru. Da se reši in zopet more izvrševati svoje važne dolžnosti navaja dr. Krek, o katerem se tudi sliši včasih beseda, da ni za kmeta, ampak samo za delavca, 22 zahtev.

O obrtnem stanu

izvaja dr. Krekov program:

1. Stan malih, samostojnih obrtnikov je po svoji zgodovini zelo zaslužen, po svojem bistvu nujno potreben za urejeno državo.

2. Sedaj ga tare kapitalizem: liberalna načela so ga razdvojila med seboj in kapitalizem tira posamezne kosce v pogin. V rešitev obrtnega stanu je stavljenih 25 zahtev.

Resolucije za delavski stan je bil sestavil sedanji posl. Gostinčar; dr. Krek jih je bil redigiral in se udeležil predposvetov in glavnih in sklepajočih posvetov o njih.

O organizaciji

je pa koncipiral dr. Krek in objavil tale načrt:

Skupno trpljenje delavnih stanov iz istih vzrokov zahteva tudi skupno in vzajemno delovanje — kmečkega, obrtnega in delavskega stanu.

2. Zato je treba organizacije, ki bodi prvič splošna:

a) Po vseh slovenskih deželah naj se razširijo nepolitična socialna dru-

štva na verskem temelju. V vsaki večji fari bodi tako društvo. V teh družtvih naj dobivajo udje pouk po predavanjih, shodih, spisih; dobivajo naj podporo in navodila za potrebno gospodarsko organizacijo. Ta društva naj bodo med seboj v zvezi in naj najmanj vsako leto po enkrat pošiljajo zastopnike k skupnemu posvetovanju. Vendar naj bodo med seboj svobodna. Vodijo in zedinjajo naj jih načela, ne pa kako samosilno, gospostva in dobička željno strankarsko vodstvo. Čim najpreje naj se snidejo tudi vsa avstrijska katoliška in krščanska socialna društva pri skupnem shodu, da se dogovore o vzajemnem postopanju.

b) Poleg teh nepolitičnih društev naj se v vsaki dekaniji osnuje po eno politično društvo, katerega glavni namen bodi boj za krščansko socialno preosnovno.

c) Da se dobode dovolj izobraženih mož, ki bi sodelovali pri teh družtvih, naj se po vseučiliških in bogoslovnih učedeh predavanja iz krščanskega modroslovja in iz sociologije. Tudi naj razboriti možje po mestih, trgih ali po dekanijah napravljajo med seboj svobodne zveze, se redno shajajo in se na temelju izdelanega poročila kakega udeleženca razgovarjajo o socialnem vprašanju sploh in o potrebah svojega poklica posebej.

In v »Socializmu« je napisal dr. Krek med drugim tole: Pri nas na Slovenskem je večina naroda kmečkega stanu in zato je umljivo, da se mora njegovi organizaciji posvetiti največ moči, pri tem pa seveda ne zanemarjati delavcev in obrtnikov. Organizacija mora podajati politično vzgojo in zmisel za stanovski napredek; obsegati pa mora tudi gospodarsko življenje in zato z vsemi silami se razraščati v združništvu.

Končam z besedami, s katerimi je bil zaključil »socialni demokrat dr. Krek« svoj »Socializem«:

»Svet rešuje svobodna sv. Cerkev. In čim vzbujajo ljudstvo nove teorije, tem mogočnejše se glasi tudi njen glas in v strah liberalcem in polovičarskim licemercem se budi verski duh in med vsemi velikimi zmotami stoji tudi v socialnem gibanju in dnevnem redu —

versko vprašanje.

—šk—

Z udarcem ali zbodljem ali na kak drug način pretrgane mišice in deli kože lahko tudi še potem bole, ko so se že ozdravile in zarastle, ker so živci na teh mestih posebno občutljivi. Treba je rabiti kako domače sredstvo, ki pomiri živce in odstrani bolečine, kakor hitro se pojavijo! Opozorjamo na staroznani, bolečine lajšajoči Fellerjev rastlinski esenčni fluid z zn. »Elsa-fluid«, ki bo v

takih slučajih vedno dobro služil Ker se take bolečine lahko pogosto pojavijo, kakor vsled prevelikega napora, izpremembe vremena, vlažnosti, mraza itd., je priporočljivo vedno imeti nekaj steklenic »Elsa-fluida« pri hiši. Predvojne cene: Naroči se 12 steklenic za samo 6 kron franko pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 264 (Hrvaško). Tudi Fellerjeve tek vzbujajoče, žledec krepčajoče rabarbarske krogljice z znakom »Elsa-Pillen«, 6 škatlic franko za 4 K 40 vin., se lahko obenem naroče. Je to najprijetnejše odvajalno sredstvo, ki gotovo učinkuje. Nič manj priljubljeni in zelo zanesljivi, hitro učinkujoči je Fellerjev turistiški obliž z znakom »Elsa« za 1 in 2 kroni, in tekoče sredstvo proti kurjim očesom Fellerjeva turistiška tinktura z znakom »Elsa«, 1 steklenica 2 kroni. Osvobodijo radikalno mučnih bolečin, ki jih povzročajo kurja očesa. (vv)

Les — hrana in krmilo.

Zgodovina zahteva, da obhajamo zdaj stoletnico velike lakote, ki je našo domovino obiskala ravno pred sto leti. Seveda bi se naši dedi zelo čudili, če bi mogli primerjati svoje čase z dobo, v kateri živimo mi. Ko je svet 1816/17 stradal, so pač od žledca še več zahtevali, kakor danes. Kako so ljudje stradali pred sto leti, nam pripoveduje takratni kancler vseučilišča v Tübingenu Ferd. von Autenrieth. Lakote ljudje niso trpeli samo v Nemčiji, marveč tudi pri nas. Mogoče bi kdo, pobral, kar se je pred sto leti pisalo pri nas o njej in objavil. Saj pisalo se je tudi v naših krajih o tej strašni lakoti veliko. Razmere niso bile pri nas pač nič boljše in slabše kot v Nemčiji. von Autenrieth je spisal in izdal temeljita navodila, kako naj se dela in peče kruh iz lesa. Učelnjak je čisto resno pisal, naj se mesi kruh z žaganjem. Ampak njegovi rojaki niso bili z njegovim nasvetom zadovoljni, dasi je poročal da se njemu zdi okusen kruh iz žaganja, ki se je vmesil z mlekom, enim jajcem in s soljo in se spekel na surovem maslu.

A kljub temu, da tūbinski kancler s svojih predlogom ni uspel, nekaj je pa le pogodil s svojo vero v hranilno vrednost lesa. Izkušnje poznejših let pri krmljenju in učena izvajanja tajnega svetnika Haberlanda na seji kraljevske pruske akademije znanosti 11. marca 1915 so pokazale, da obsega les redilne snovi. Posebno pozimi obsegajo naša drevesa znatne množine užitnih snovi: sladkorja, škroba, tolšče, olja. Posebno mehka drevesa: smreke, jele, lipe, breze obsegajo veliko tolščobe; svoj škrob izpremene pozimi večnoma v maščobo. Drevesa s trdim lesom: hrast in drugi nakopičujejo veliko škroba, ki ga pozimi izpreminjajo deloma v sladkor. Spomladi, ko prične drevje poganjati, vsebina hranilnih

snovi pada, a v neki 3letni brsti je našel n. pr. Haberlandt še 38% škroba, v nekem plemenitem kostanju pa 21,5% hidrata. Mrtev, trhel les glede na prehrano ne pride v poštev. Haberlandt trdi, da bi se lahko v prehranjevalne namene porabilo $\frac{1}{3}$ do $\frac{1}{4}$ suhega lesa. (Konec prih.)

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Moškerc.
Tisk Katoliške Tiskarne.

KRIVDO

da bi pustili hirati otroka ali drugega trpina, noče nihče prevzeti na svojo pest. Slabotne, shujšane in bolne otroke okrepi takoj Fellerjevo pristno ribje olje, kajti ono jih ojači in napravi odporne proti boleznim. Malokrvni, žlezasti otroci in odrastli ga radi uživajo, ker je popolnoma brez okusa in duha. Doječe matere imajo po zaužitju tega olja veliko mleka za dojenčke in postanejo krepke. Čisto in res pristno olje najboljše kakovosti ima pri izjavi več zdravnikov prednost pred vsemi mešanici in emulzijami, ker vsebuje več učinkovitejših tvarin. Predvojne cene: 2 steklenici za 5 K poštine prosto razpošilja E. V. Feller, dvorni lekarnar v Stubici, Elza trg št. 264.

Najboljša in najcenejša zabava
v Ljubljani je v

Kino Central

v deželnem gledališču.

Obiskujte vedno »Kino Central«, kjer se za mal denar dobi bogato razvedrilo!

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Solskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti šte. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno suknjo za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, ceftirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta. Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjega perja in puha. Vedno sveže blago!

Veliko skladnice v pram nadstropju